

SAMORDNINGSFÖRBUNDET
MOTALA VADSTENA

5 ÅR MED SAMORDNAD REHABILITERING

VART ÄR VI PÅ VÄG?

1. Motala Vadstena Samordningsförbund – 5 år med Finsam

Samordningsförbundet Motala Vadstena bildades i januari 2005 med stöd av Lagen om finansiell samordning (2004:793) och blev därmed ett av de första förbunden i Sverige. Det har gått 6 år sedan förbundet bildades, men det är i drygt 5 år som det bedrivits verksamhet. Det är därför motiverat med en genomlysning och reflektion kring vart är vi på väg?

2. Processen före bildandet

Motala kommun, myndighetschef Åke Wännman tog initiativ till att en arbetsgrupp bildades med representanter från Motala kommun, Vadstena kommun, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Landstinget redan 2003/2004. Många personer var engagerade i frågan genom styrgrupp, arbetsgrupp och enskilda tjänstemän. Det fanns en stor förväntan kring det som skulle vara möjligt att åstadkomma gemensamt, men också många frågor kring praktiska och rent formella delar.

Det las ner mycket tid på frågor som kretsade kring kartläggning av målgrupper som också knöts till huvudmännens bilder och förväntningar kring vad ett gemensamt arbete i ett samordningsförbund skulle leda till.

2005-01-01 bildades Samordningsförbundet Motala Vadstena.

3. Första verksamhetsåret och hur en strategi växte fram

Det första verksamhetsåret bedrevs inte så mycket verksamhet. Styrelsen saknade samordnande tjänsteman (en rekrytering hade gjorts men den som fick tjänsten började aldrig). Det innebar att den s.k. chefsgruppen med en person från varje huvudman tillsammans fungerade som en beredningsgrupp. Chefsgruppen fick i uppdrag att upprätta ett förslag till verksamhetsplan vilket också i många avseende blev inledningen till en arbetsstrategi.

Gruppen lyfte fram förslag på verktyg som man var och en utifrån sitt perspektiv trodde skulle vara effektiva för att åstadkomma samordnade rehabiliteringsinsatser, det fanns överlag en samstämmig bild av behov, förutsättningar och vad som skulle kunna bli bättre genom samordnad rehabilitering.

Det fanns också en gemensam utgångspunkt att om möjligt undvika kortsiktiga projekt utan arbeta utifrån strategier som var mer långsiktiga. Det innebar också att Samordningsförbundet inte i någon större utsträckning öppnade dörren för ”ansökningar om projektmedel”. Satsningar och projekt skulle grunda sig på gemensamma tankar om utvecklingsbehov.

Frågan man kan ställa är – vems behov? Målgruppens eller huvudmännens eller är det alltid samma sak?

4. Målet med finansiell samordning

Citat från verksamhetsplan 2010-2012

- Att ur ett individperspektiv erbjuda personer i behov av samordnad rehabilitering en handlingsplan

med samhällets samlade kompetenser, insatser och lösningar.

Förväntat resultat är ökade möjligheter till en egenförsörjning och ökad livskvalitet.

- Att ur ett samhällsperspektiv optimera samhällets resurser kring rehabilitering.

Förväntat resultat är en större effektivitet och att resurser frigörs till angelägna behov.

Principer som skall prägla den finansiella samordningen inom rehabiliteringsområdet är:

- Människovärdesprincipen
- Behovs- och solidaritetsprincipen
- Kostnadseffektivitetsprincipen

Samordningen fråntar inte någon av parterna den egna myndighetens reguljära uppdrag.

Slut citat

5. Budgetförutsättningar

Förbundsordningen styr hur stor del av budgeten/insatsen som respektive huvudman ska bidra med. Staten 50%, landstinget 25% och kommun 25%.

Hur stor budgetramen/volymer skulle vara fanns en vägledning kring i lagstiftningen. Det skulle finnas tillgängliga medel motsvarande 5% av kostnaderna för ohälsotalet (ersättning utbetalad av FK).

För Motala Vadstena området gjordes uppskattningen att det skulle innebära 30 mkr.

Styrelsen uttalade en målsättning att utvidga sin budgetram inom en period av fyra år.

2005 – 7,5 mkr

2006 – 14 mkr

2007 – 21,5 mkr

2008 – 30 mkr

Så blev det inte av flera skäl.

Styrelsen bedömde att det var viktigt att den verksamhet som finansierades höll kvalitet och låg inom ramen för samordningsförbundets uppdrag, det fick inte handla om att finansiera insatser/verksamhet som var huvudmännens ordinarie uppdrag.

Vald strategi att inte öppna upp för en direkt ”ansökan om projektmedel” gjorde också att kvalitet prioriterades i den verksamhet man startade upp. Att saker skulle få chans att ”sätta sig”, innan nya satsningar drogs igång. Kärna i verksamheten var/är det samordningsteam som chefsgruppen lyfte fram i den första verksamhetsplanen, det fick namnet Team Linus.

Chefsgrupp, samordnare och styrelse arbetade i många avseende kostnadseffektivt vilket innebar att tilldelade medel inte förbrukades fullt ut, det blev efter gjorda bokslut s.k. egna medel tillgängliga att använda påföljande verksamhetsår.

Efter tre år, när budgetvolymen låg på 21,5 mkr bestämde sig styrelsen för att inte växla upp till 30 mkr utan ligga kvar på samma nivå alternativt minska kostymen ytterligare.

Yttre omständigheter har sen inneburit att Samordningsförbundet Motala Vadstena har fått krympa sin budget till 14 mkr innevarande år, men det har sin grund i att det idag finns över 80 samordningsförbund i Sverige. Staten är den part som i praktiken styr tilldelningen med sina 50% av insatsen och den budgetram som staten avsatte 2005 har inte utökats, tvärtom och det är fler som ska dela på kakan idag.

Diskussion om principerna för medelstilldelning pågår. Det finns en del samordningsförbund som engagerar sig mycket i denna fråga, förbund som startat senare men har sin hemvist i befolkningstäta områden – det anser ju att de inte får ”rätt del av kakan”, att fördelning ska

ske utifrån folkmängd i första hand. Men samtidigt finns det samordningsförbund ex. Motala Vadstena och flera andra som startat upp i ett tidigt skede och varit offensiva i att bygga upp verksamhet och genom nuvarande situation får krympa kostym och volym, även om ohälsotalet är högt.

Frågan man kan ställa är hur fördelningen ska ske mellan samordningsförbunden?

6. Målgrupp

Inför start av samordningsförbundet diskuterades det ibland i termer av att ”starta med personer vi kan lyckas med”, samtidigt som syftet med finansiell samordning handlar om behov som inte har tillgodosetts inom ramen för ordinarie förutsättningar för samverkan.

2005-2009

- Personer med komplex problematik – socialt, psykosocialt och somatiskt.
- Unga arbetslösa som uppbär försörjningsstöd.
- Långtidssjukskrivna kvinnor med problem i muskulatur och skelett.
- Personer med psykisk ohälsa vilken i första hand har stressrelaterade orsaker.

2010-2012

Personer med komplex problematik – socialt, psykosocialt och somatiskt som har behov av samordnade insatser som inte har tillgodosetts i ordinarie samverkan.

De personer som har aktualiserat/remitterats till av Samordningsförbundet finansierad verksamhet har av ordinarie verksamhet bedömt som komplexa i något avseende och att man sett behov av att hitta gemensamma lösningar genom samordnad rehabilitering.

Det speglar lika mycket huvudmännens behov som enskilda personers behov. Det vi har vunnit med en vid och öppen beskrivning av målgrupp är att vi fått en bild av vad som det efterfrågas samverkan kring och vad enskilda personer som utsätts för rundgång i insatser har för erfarenheter och upplever som framgångsfaktorer.

7. Verksamhetsplaner och årsredovisningar

Genom att ta del av upprättade verksamhetsplaner och årsredovisningar kan man översiktligt följa vad som hänt sedan start. Protokoll från styrelsemöten ger också en bild av de frågor som styrelsen diskuterat och hanterat under åren. Allt finns på den länsgemensamma hemsida som ägs av Samordningsförbundet Motala Vadstena www.samordning.org klicka på Motala Vadstena Samordningsförbund så kommer ni vidare till nämnda dokument.

Trots intentioner om långsiktighet så blir strukturen för redovisning också en styrning för hur verksamhet fungerar, finansierad av samordningsförbund och/eller av huvudmännen – man tänker i budgetår. Ett kortsiktigt förhållningssätt.

Tre faktorer har ändå motverkat det kortsiktiga förhållningssättet:

1. Strategin att behålla en kontinuitet i den verksamhet som startas upp, att sträva efter att metoder och förhållningssätt integreras i ordinarie verksamhet, istället för att diskutera frågor kring implementering av projekt i sin helhet.

2. Trots rytmen med budgetår har arbetet haft en processkaraktär, förändringar/justeringar har gjorts under pågående verksamhetsår eller inför kommande med utgångspunkt från erfarenheter i pågående verksamhet.

3. Att styrelsen 2009 tog initiativ till att fastställa en verksamhetsplan för tre år för att markera ett mer långsiktigt förhållningssätt, även om statens medelstilldelning sker slutgiltigt först i november/december inför nästkommande år. Samordningsförbundet Motala Vadstena har idag en verksamhetsplan för perioden 2010-2012. Strategin kring den är att oavsett en krympt medelstilldelning som varit svår att påverka så skulle man hålla fast vid en verksamhetsinriktning. (Så skedde också redan 2010, men kunde kompenseras genom att ta egna medel i anspråk. Inför 2011 kunde den krympta ramen inte kompenseras på samma sätt.)

Frågan man kan ställa är hur ett långsiktigt perspektiv kan bibehållas och det samtidigt ska vara möjligt att göra omställningar/vara flexibel i utbudet av insatser?

8. Verksamhet 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Resursteam	x	x	x	x	RC	RC	RC
Team Linus	x	x	x	x	x	x	x
Rehab.pott		x		x	x	x	x
Friskv.Vadstena		x					
Kom-jobb		x	x	x	x	x	x
Basverksamhet		x	x	x	x	x	x
Fördjup.bedömn		x	x	x	x		
Metodpr.Motala		x					
Vändpunkt		x	x	x			
Psyk.soc.team		x	x	x	x	(x)	(x)
Arbetstr.platser			x	x	x	x	x
Coachfunktion			x		x		
Resurs unga vuxna				x	x		
unga.vuxna u-hälsa						x	
Ökad livskvalitet				x	(x)		
Sjukersättningsproc.					x		
Vadstena samordn.					x	x	x
Kartlägg.n.IV-särsk.					x		
Kartlägg.n.Np					x		
Kartl.utbild.Np						x	
Utbildn.Np							x
sysse.livskval.M						x	x
sysse.livskval.V						x	x
samverkan/utbildn.	x	x	x	x	x	x	x

Det som inte syns i en sammanställning som ovanstående är tid/insatser i form av ren konsultation och samråd med handläggare och verksamhetsföreträdare i ordinarie verksamhet,

som kan definieras som integrerad samverkan. Den personal som i huvudsak har ägnat tid åt detta är Team Linus personal.

Fr.o.m. 2011 gör vi försök att synliggöra även denna form av insatser.

9. Individ – grupp – struktur

De verksamheter som har finansierats har till övervägande del individperspektiv, i vart fall har motiven till satsade medel haft ett fokus på enskildas behov av samordnade insatser. Det går också att se ett mönster att många satsningar handlar om huvudmännens behov av att hitta en struktur/söka möjligheter till utveckling av metoder, men där gjord satsning från samordningsförbundet, av olika skäl drunknat i ordinarie verksamhet problem och lösningar

10. Resultat – Måluppfyllelse

Resultat mäts i förhållande till de mål som sätts i varje verksamhetsdel. Målen blir ofta satta utifrån kvantitativa begrepp, som antal och % -sats. Frågorna kring uppföljning och utvärdering finns kontinuerligt på dagordningen och Samordningsförbundet lägger förhållandevis mycket resurser på att arbeta med dessa frågor på ett systematiskt sätt. En tillbakablick visar att måluppfyllelsen har över lag varit god i den verksamhet som finansierats av Samordningsförbundet, men det betyder ju inte att resultaten alltid varit så konkreta och påtagliga. Det finns ju verksamhetsdelar som finansierats med syfte att stödja samverkan ur ett strukturperspektiv där det också varit svårt att mäta vilken påverkan det inneburit för enskilda individer.

11. Uppföljning, utvärdering

Uppföljning och utvärdering finns som en röd tråd på många plan inom Finsam-området, på riksplan, regionalt och lokalt. Det pratas och skrivs om det – det har gjorts och görs en mängd arbetsinsatser på området.

På samordningsförbundens nätverkskonferens som i år arrangerades 13-14 april i Norrköping fanns en tematid om uppföljning och utvärdering där Leif Klingsjö från SKL (Sveriges kommuner och landsting) deltog. Han reflekterade över att det görs omfattande utvärderingar med fokus på individperspektivet, men det saknas utvärdering kring det strukturella samverkansarbetet.

Här nedan följer en summarisk beskrivning av arbetet med uppföljning och utvärdering på olika nivåer och var det går att söka uppgifter kring samordningsförbundens verksamhet.

Riks perspektiv

- Staten genom Försäkringskassan har lagt ner stora resurser på uppföljningssystemet SUS där all verksamhet finansierad av samverkansmedel ska följas upp. Systemet i sig har varit bristfälligt vilket inneburit att oavsett ett ihärdigt ”inmatande av uppgifter” så har det varit svårt att få något tillbaka. Systemet har nu ”byggts om” och en nystart skett 2010.

- Uppgifter har begärts in två gånger per år från FK centralt kring hur tilldelade medel används, hur de fördelats och antalet deltagare, detta för att SUS inte kunnat användas på ett rättvisande sätt.

- Statskontoret hade under flera år uppdrag att följa samordningsförbundens arbete vilket resulterade i ett antal rapporter.

- ISF (Inspektionen för socialförsäkring) har uppdrag kring uppföljning/utvärdering se hemsida www.inspf.se

ISF har kartlagt den utvärdering som är gjord kring:

Tvåpartssamverkan 100 milj (Ex samverkansavtal FK och landsting)

Handlingsplanssamverkan 460 milj (FK/AF samverkan)

Fyrpartssamverkan 250 milj (Samordningsförbund)

Finsam (fyrpartssamverkan) erhåller 30% av tillgängliga medel, men är den verksamhet som det gjorts en mängd utvärderingar kring, men ett fåtal kring de verksamhetsgrenar som disponerar 70% av staten medel.

- Nationella nätverket för samordningsförbund NNS har - hemsida www.nnsfinsam.se.

- Jonas Wells samordnare i Fagersta har startat samordningsbloggen, med reflektioner och information i aktuella frågor. <http://samordningnv.blogspot.com>

- Samhällsekonomiska utvärderingar är gjorda för ett stort antal projekt, där företaget Pay off dominerat www.payoff.se

Regionalt perspektiv

- Samordningsförbundet i Motala Vadstena och Norrköping har under tre år haft ett gemensamt avtal med universitet kring utvärdering ur olika perspektiv.

- Samordningsförbunden i Östergötland har också enats om en enhetlig mall som möjliggör jämförelser i ett länsperspektiv mellan verksamheter.

Lokalt perspektiv

- Uppgifter lämnas till SUS.

- Länsgemensamma filen används.

- Utvärdering utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv pågår, utifrån genomförda utbildningsinsatser av företaget payoff.

- Fördjupade uppföljningar har genomförts återkommande.

- Studenter från universitet och högskola ges möjligheter att granska verksamhet i sin utbildning.

- Vår resursperson i statistik och uppföljningsarbete deltar i temaföreläsningar om evidensbaserad praktik inom ramen för Fou-centrum i länet.

*Frågan man alltid ska ställa är vems behov är det som ska tillfredställas vid en utvärdering?
Svaret på den frågan ger också valet av utvärderingsmetod, process, mål eller effekt.*

12.1 Sociala företag

Den sociala ekonomin och sociala företag har under ett antal år bedömts som en tillgång och en möjlighet till vägen ut till arbetsmarknaden för många personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, oavsett ålder och bakgrund.

Samordningsförbundet Motala Vadstena engagerade sig redan tidigt i denna fråga och la det som ett uppdrag till Basverksamheten, en verksamhet finansierad av Samordningsförbundet som skulle erbjuda arbetsträning och fungera som en länk i utredning av arbetsförmåga. Personalen i Basverksamheten skulle aktivt bidra till att hitta alternativa vägar för sysselsättning som kunde leda till egen försörjning för enskilda. Deras arbete och det uppdraget ledde till att Kooperativet Grenverket startade i november 2007.

Regeringen uppmuntrade och uppmanade till engagemang i frågor kring sociala företag och genom Nutek/Tillväxtverket spreds uppmaningar på Samordningsförbundens konferenser att detta var en fråga att ta tag i.

När Grenverket startade 2007 så var det inte så många Samordningsförbund som engagerat sig i detta område, det rådde en viss tvekan till om detta var en fråga för förbunden. 2011 är det en rad samordningsförbund som på olika sätt är engagerade i stödet till sociala företag och fler är "på väg in" i ett engagemang.

12.2 Många aktörer kring frågan sociala företag

Det finns många aktörer kring sociala företag, intressenter som har sin uppgift i att stödja utvecklingen av sociala företag, men det är färre som rent konkret tar tag i frågan så att möjligheter och resurser når fram till målgrupper som har behov av arbete genom sociala företag. Samordningsförbunden har en naturlig kanal till personer som behöver en sluss ut till arbetsmarknaden via sociala företag och därmed också förutsättningar att samordna insatser på området.

12.3 Utveckling av arbetet med sociala företag

De erfarenheter vi fått genom utvecklingsarbetet kring Grenverket och hur verksamheten idag bidrar i förhållande till Samordningsförbundets målgrupp kräver en egen genomlysning och dokumentation, men utgör en grund som ger förutsättningar att bygga vidare på.

Samordningsförbundet styrelse har 2010 tagit ställning för ett fortsatt engagemang i frågor kring sociala företag.

Frågan 2011 är hur vi på ett effektivt sätt tar tillvara de intressenter/krafter som finns i samhället så att engagemanget för sociala företag omsätts till konkret handling som ger arbetstillfällen för vår målgrupp?

13. Sammanfattande reflektioner

Motala Vadstena Samordningsförbund bildades i januari 2005 och var därmed ett av de första förbunden i Sverige, i länet startade Norrköping vid samma tidpunkt. Vår verksamhet kom i gång först i slutet av 2005 och mer konkret 2006.

Det utvecklades tidigt en strategi, även om det inte medvetet formulerades som en strategi, som innebar att utgå från begreppet "samhällets samlade kompetens" vilket blev ett samordningsteam.

Det andra strategiska valet var att samordnande tjänsteman skulle lägga tid på att vara ett aktivt processtöd i verksamheten, framför allt i förhållande till samordningsteamet.

Det har inneburit ett starkt fokus på individperspektiv som har haft både för- och nackdelar. Fördelarna handlar om att den nära kontakten med samordningsteamet och enskilda i behov av samordnade insatser har gett en konkret kunskap om hur behoven kring samordnad rehabilitering sett ut. Samordningsteamet har haft förutsättningar att fungera flexibelt och har under åren förändrats och utvecklats i takt med de behov man mött varierat.

Nackdelarna handlar om att Samordningsteamet (Team Linus) funnits i fem år och att skicka en remiss till teamet innebär ibland att ordinarie verksamhet avstår från att söka lösningar som

innebär samverkan inom ramen för ordinarie verksamhet. Det är ju klart uttalat att Samordningsförbundet insatser inte ska frånta ordinarie verksamhet deras ansvar i samverkansfrågor, men det är ju en svår gränsdragning i praktiken.

Samordningsförbundet uppdrag är i första hand inte att markera gränser, utan underlätta samverkanslösningar. Efter fem år med samordnad rehabilitering finns det många erfarenheter där utmaningen är att omsätta detta till användbar kunskap i ordinarie verksamhet.

Det handlar i första hand inte om implementering av verksamhet, det handlar om att implementera erfarenhet genom integrerade insatser/verksamhet. Integrerade samverkansinsatser genom att finnas nära/arbeta i nära anslutning till ordinarie verksamhet utan att "ätas upp" av eller "isolerats i" ordinarie verksamhet.

Samordningsförbundet Motala Vadstena befinner sig i en utvecklingsfas där den tidigare bredden i verksamhet och de förhållandevis generella utvecklingsinsatserna kan formas till tre spår.

1. Att med utgångspunkt från vunna erfarenheter generalisera kunskap som blir tillgänglig för huvudmännen. Det handlar om att dela med sig av erfarenheter inte bara inom förbundet utan även ur ett bredare omvärldsperspektiv.
2. Att göra prioriteringar inom målgruppen i behov av samordnad rehabilitering, genom att titta på vilka insatsformer som det funnits störst efterfrågan kring (behov av) och samtidigt reflektera över vad behovet har sin grund i (den enskildes behov och/eller ordinarie verksamhets). *En ökad tillgänglighet på efterfrågad verksamhet kan förkorta vägen till egen försörjning.*
3. Att framgångsfaktorer lyfts fram och förstärks både i förhållande till lokal verksamhet och i västra länsdelen vid en ev. nybildning av ett större förbund.

Madeleine Öberg
Samordnare

Bilagd mapp med informationsmaterial om verksamhet i Samordningsförbundet 2011